

מועצה לשימור
אתרי מורשת בישראל

אתרים המשני

אתרים המשני

כסלו תשע"ח, דצמבר 2017
www.shimur.org.il

07

ספריית יהודה דקל
מועצה לשימור אתרי מורשת בישראל

מפגשים בין טבע תרבות וחברה והביטויים השונים

למרות הפער בשנים, ההחלטה להכריז על מרחבים ביוספריים כראויים לשימור ולזכות אחדים מהם בהכרה בין-לאומית (1976) נבעה מאותם מניעים שהביאו בשנת 1972 לחיבורה של אמנה למורשת טבע ומורשת תרבות, ובשנת 1992 לצרף לרשימת אתרי המורשת העולמית את ההגדרה "נופי תרבות". המניעים היו גידול אוכלוסייה מואץ שיצר לחץ על משאבי הטבע והתרבות; החשש מהיעלמותם או מהתערבות יתר של האדם באמצעות פיתוח שאיננו מתייחס לערכיות הגבוהה של הנופים ונכסי התרבות; מחיקתן של עדויות ששרדו במשך שנים וחשפו את המפגש הייחודי בין הטבע ליצירה התרבותית. משנות השמונים של המאה ה-20 נוסף לחששות אלה גם האיום של שינויי אקלים. הדמיון במניעים הוא גם שתורם לניהול יעיל של המרחבים, הנופים ונכסי התרבות. זהו ניהול משלב שבוחן את ערכי הנוף והנכס, מקפיד על השימור ומאזן בינו לבין צורכי הפיתוח הכלכליים והרצונות החברתיים.

המרחב הביוספרי במועצה אזורית מגידו

הגר ראובני

בשנת 2011 קיבלו שטחי המועצה האזורית מגידו ויישוביה את הכרת אונסקו להתנהלות האזור כמרחב ביוספרי. מטרת הסקירה היא להציג את תהליך קבלת ההחלטות שליווה ההכרה זו; את הגורמים שהובילו את המועצה האזורית לקבל על עצמה להתנהל כמרחב ביוספרי, את התכנון בעקבות ההכרה, את הפיתוח ואת הפיקוח.

מילות מפתח: מרחב ביוספרי, מרחב כפרי, ניהול, מועצה אזורית מגידו

תמונת נוף אזור גלעד. באדיבות דוברות מגידו

מבוא: מרחב ביוספרי - ההגדרה והחלוקה המרחבית

בשנות השבעים של המאה ה-20 נוסדה בחסות אונסקו תוכנית אדם וביוספירה (MAB - Man and Biosphere). מטרת התוכנית הייתה לייצר את הבסיס המדעי לשיפור היחסים בין האדם וסביבתו, וכדי לקדמה הוחלט בשנת 1976 לזכות בהכרה בין-לאומית מרחבים ביוספריים שמיושמים בהם עקרונות MAB. במילים אחרות, למרחבים מוכרזים אלה יש ייחוד אקולוגי ובינו-גיאוגרפי, והקהילה המעורבת בשמירתם ובפיתוחם פועלת הן בהתאם לערכיהם האקולוגיים הן בהתאם לערכיה התרבותיים וצרכיה החברתיים והכלכליים. במהלך השנים התרחב הדיון במרחבים ביוספריים, בטיבם ובתכנונם, ונקבע שכל מרחב יחולק לשלושה אזורים בהתאם לדרגות השימור והפיתוח, לפעילויות ולשימושים המותרים:

1. **ליבה (נקרא גם גלעין):** אזור המיועד להגנה לטווח ארוך. מאופיין במערכות אקולוגיות טבעיות שהאדם מתערב בהן בצורה מינימלית.
2. **חיץ:** אזור שמחבר בין אזורי הליבה השונים במרחב ומגן עליו,

והוא מתוחם על ידי שני האזורים האחרים הגובלים בו - הליבה ואזור המעבר. מהותו נגזרת מן היחס שבין הערכים לשימור באזורי הליבה - האקולוגיים, הנופיים והתרבותיים - לבין אופי הפעילות שמתקיימת באזורי המעבר (מגורים, תעסוקה, תעשייה, תיירות וכו'). תפקיד אזור החיץ הוא לווסת ולמתן את השפעותיה של הפעילות באזור המעבר - רעש, תאורה, זיהום אוויר, קרינה אלקטרומגנטית ועוד - על אזור הליבה, ולחסום את גלישתן אליו. במרחבים כפריים אזורי החיץ הם לרוב שטחים פתוחים הסמוכים (צמודי דופן) ליישובים הכפריים.¹

3. **מעבר:** אזור המיועד לפעילות האדם, לפיתוח, לבנייה ולתעסוקה. במרחב זה מתקיימים בין קהילות מקומיות לסביבתן שיתופי פעולה המתבססים על פיתוח בר קיימא.

החלוקה לאזורים והאפיון התפקודי מקלים את ניהול המרחב ומחזקים את ההכרה שמרחב ביוספרי מושתת על איזון בין הייחוד האקולוגי לבין צרכיה ורצונותיה של הקהילה המתגוררת בתחומה.

סקירה זו מטרתה לבחון את החלטת המועצה האזורית מגידו להתנהל כמרחב ביוספרי ואת השלבים שהובילו להכללתו ברשימה הבין-לאומית של מרחבים אלה.

¹ דופן יישוב - האזורים שבהם היישוב נושק לשטח הטבעי הסובב אותו. יישובי המועצה מוקפים שטחים פתוחים, ולכן נדרשת התייחסות סביבתית לאזור זה.

המרחב הביוספרי מגידו

ישראל קיימים כיום שני מרחבים ביוספריים. האחד, בשטח הר הכרמל, הוכרז ב-1995 ומנוהל על ידי רשות הטבע והגנים, והשני המרחב הביוספרי מגידו, הוא יוזמה של המועצה האזורית - מגידו, שביקשה למצוא דרך מוסדרת לשמור על אופייה הכפרי, נופי התרבות המצויים בתחומה, ייחודה הטבעי ושטחיה הפתוחים.

המועצה האזורית מגידו והחלוקה למרחבים גיאוגרפיים

המועצה שוכנת באזור רמת מנשה ועמק יזרעאל. שטח השיפוט שלה משתרע על פני 170 אלף דונם, בין יקנעם עילית מצפון, עמק יזרעאל ממזרח, ואדי עארה מדרום ורכס הרי הכרמל ממערב. בשטח המועצה מתגוררים כ-12,400 איש, וביישוביה נכללים תשעה קיבוצים, שלושה מושבים ומושב אחת. המועצה האזורית מגידו נקראת על שם העיר העתיקה מגידו, שהריסותיה נמצאות בשטח שיפוט המועצה בקרבת קיבוץ מגידו, והן חלק מאתר מגידו שהוכרז לאתר מורשת עולמית בשנת 2007, במסגרת הכרזה סדרתית של תלים תנ"כיים (חצור, באר שבע ומגידו).

בתחילת הדרך, עת החליטה המועצה האזורית לקדם את הכרזת שטחה המוניציפלי כמרחב ביוספרי, היא הגדירה את תפקידה במילים אלה: המרחב הביוספרי יהווה שיטת ניהול מוניציפלית אזורית ששמה דגש על המשך התפתחות האדם בסביבתו, תוך מחויבות גדולה לשמירה על ערכי טבע ונוף ודאגה להעברתם גם לדורות הבאים. לאור החלטה זו חילקה המועצה האזורית את מרחבה לשלושה אזורים גיאוגרפיים:

1. **אזורי ליבה** - אזורים המאופיינים בשטחי בתה עשבונית, תכסית שהולכת ונעלמת מנופי הארץ.
2. **אזורי חץ** - שטחי חקלאות ויערות קק"ל.
3. **אזורי מעבר** - שטחי היישובים (לפי תב"ע), שטחי התעשייה, הכבישים והאזורים שהוגדרו בתוכנית האב של המועצה האזורית כמיועדים לפיתוח עתידי, כגון תחנות דלק ומתחמים לפיתוח תיירותי.

אסטרטגיית המועצה האזורית מגידו והתנהלותה כמרחב ביוספרי

חינת תהליך קבלת החלטות במועצה האזורית מגידו וההכרה בשנת 2011 במרחב המועצה כמרחב ביוספרי מצביעות על שני שלבים: החלטה על עקרונות מרכזיים, וכתבת תוכנית אב לאור מודל בין-לאומי להתנהלות מרחבים ביוספריים.

עקרונות מרכזיים

1. שמירה על איזון בין הפיתוח לבין המערכות האקולוגיות.
2. מתן מענה לצורכי התושבים והיישובים בהווה ובעתיד, תוך שימור הערכים הגיאוגרפיים, האקולוגיים, ההיסטוריים-תרבותיים והקהילתיים.
3. התאמה למדיניות התכנון הארצית הלאומית של מדינת ישראל כפי שהיא מופיעה בתוכניות המתאר הארציות.

4. יצירת תהליך תכנון ארוך טווח המושתת על ניהול קונפליקטים ומעורבות ציבורית ארוכת טווח.
5. יצירת מרכז לאומי של ידע, חינוך, מחקר, ניטור, תיירות, חקלאות ותעסוקה, אשר ינוהל על פי עקרונות המרחב הביוספרי.

תוכנית המרחב הביוספרי כמודל למשילות אזורית

בשנת 2006 החלה המועצה האזורית מגידו בתהליך לכתבת תוכנית אב למרחב ביוספרי. הליך זה היה תוצר של כמה תהליכים מקבילים שהתחוללו באותה עת: תוכנית פארק רמת מנשה (תוכנית מתאר לשטחי קק"ל ולחלק מהמשבצות החקלאיות של יישובי המועצה, שהגדירה שימושים שונים לכל אזור); מאבקים סביבתיים רבים נגד תוכניות פיתוח (העיר עירון, שדה תעופה מגידו, כביש 6 ועוד); סקר דעת קהל שנעשה לקראת מערכת בחירות למועצה האזורית. כל אלה יחד הביאו את ראש המועצה דאז מר חנן ארז לתבונה כי בשל ייחודה של המועצה כאזור פתוח קרוב למרכז הארץ, שתושבי מבקשים להמשיך ולשמור על אופיו הכפרי, יש צורך בגיבוש מדיניות כוללת שתייצר הגדרות לשמירת ייחודו ופיתוחו. לתבונה זו תרם רבות הרכב היישובים של המועצה (תשעה קיבוצים, שלושה מושבים ומושב אחת), הרכב שיתופי-קהילתי שעודד את אוכלוסיית המועצה לרצות להשתתף בתהליך קבלת החלטות, שעיקרו עיצוב פניו של האזור בעתיד.

בתחילת 2007 החל צוות התכנון בתהליך איסוף ולימוד המצב הקיים כרקע לתכנון המרחב הביוספרי. בצוות חברו יחד אנשי מקצוע ותושבים. התהליך החל במפגשי שיתוף ציבור (לכלל התושבים, בכל יישוב ועם גורמים מקצועיים לפי תחומי עיסוק) ובמסגרתם מופו הנושאים שהתושבים הגדירו כמרכזיים לתוכנית האב. הנושאים המרכזיים היו:

- פיתוח קהילתי ודמוגרפי, קהילה רב-דורית (דיור, צמיחה, צעירים).
- תעסוקה וכלכלה.
- תיירות, חקלאות וניהול השטחים הפתוחים.
- תשתיות מקומיות ולאומיות.
- צוות חינוך, תרבות ושירותים קהילתיים.

כל צוות נוהל במשותף על ידי עובד המועצה ותושב. הצוותים פעלו במשך תשעה חודשים וניסחו את החזון, המטרות והיעדים בכל תחום. בסופו של התהליך הוצגו התוצרים בדיונים ציבוריים ובהם הוגדרו הנושאים המוסכמים והנושאים הדורשים עבודה נוספת כדי להגיע להסכמות. כבר בראשית הדרך נקבע כי ההחלטות יתקבלו תמיד בהסכמות רחבות, וכי נושא שלגביו לא תהיה הסכמה ילובן עם כל הגורמים הרלוונטיים עד שזו תושג. יש לציין כי תהליך זה של קבלת החלטות עודכן לאחרונה וגובה בחוק עזר לשיתוף ציבור.

סופו של תהליך התכנון היה במפגש ציבורי רב-משותפים שבו הוצגה תוכנית האב על כל רכיביה וזכתה לאישור הציבור. תוכנית זו הייתה הבסיס להגשת המסמכים לאונסקו להכרה באזור כמרחב ביוספרי. ואכן, בשנת 2011 אושרה הצטרפותו של האזור לרשת העולמית של המרחבים הביוספריים.

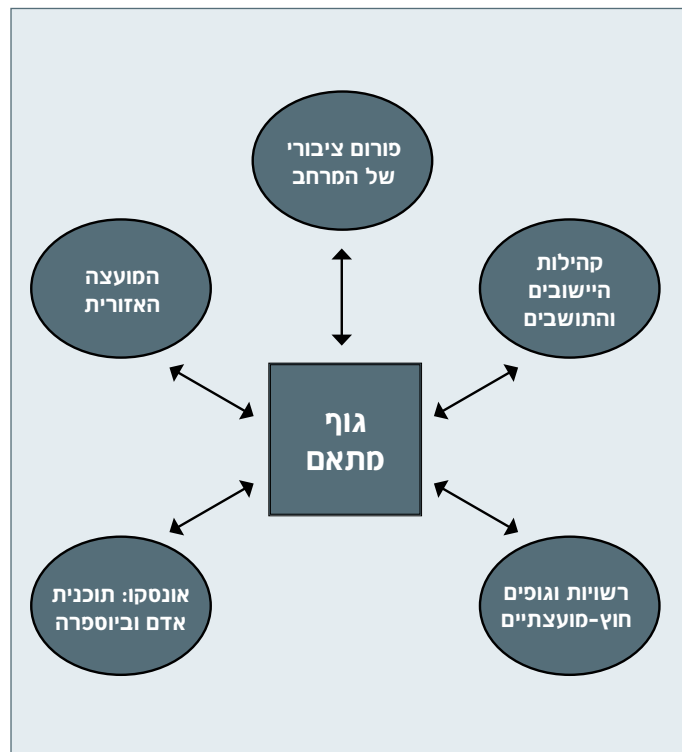
נחל השופט. באדיבות דוברות מגידו

מגידו. באדיבות דוברות מגידו

התנהלות המועצה האזורית מגידו כמרחב ביוספרי: המודל ויישום

המועצה האזורית מגידו לא הסתפקה בהכרה הבין-לאומית שזכתה לה. מאז 2011 היא מקפידה להתנהל כמרחב ביוספרי, התנהלות שיכולה לשמש מודל למועצות אזוריות נוספות המבקשות ללכת בעקבותיה (איור 1).

איור 1. מודל הניהול של מרחב ביוספרי

בראש המודל קיים פורום ציבורי שתפקידו לנהל את המרחב. העומד בראשו הוא ראש המועצה האזורית. הגוף האחראי לקידום החלטות הפורום הציבורי והפעולות במרחב הוא גוף מתאם שנפגש אחת לשבועיים. בראש הצוות עומד מתאם ושותפים בו גורמי הניהול של המועצה, נציגי ארגונים שונים המעורבים בהתנהלות האזור ובהם משרד החקלאות, רשות הטבע והגנים, ועדת התכנון המרחבית, קק"ל, החברה להגנת הטבע, המשרד להגנת הסביבה ונציגי תושבי המועצה. הצוות המתאם תפקידו לוודא את מידת המעורבות של השותפים כולם ולחזק את השותפות ביניהם בכל הקשור להתנהלות האזור. מודל הניהול מתאר תפקיד זה ומדגיח את חלקו של הצוות המתאם להיות מוזן ולהזין את כלל השותפים, כולל הקהילות ואונסקו. התנהלותה של המועצה האזורית מגידו על פי מודל זה אפשרה לה לקדם כמה מהלכים:

- 1. שותפות ציבורית בקבלת החלטות בנושאים אזוריים**
מועצה אזורית מגידו הובילה תהליך לחקיקת חוק עזר לשיתוף ציבור. זהו חוק עזר ראשון מסוגו הקובע כי כל החלטה שמשנה את ההסכמות שנקבעו בתוכנית האב דורשת דיון ציבורי והצבעה של הציבור. נוסף לחוק מוביל המרחב הביוספרי דיונים ציבוריים בנושאים שונים, כגון תכנון בשטחים הפתוחים, התנהלות אזורית ועוד. נוסף לכך, כחלק מהתנהלות המועצה לפי עקרונות המרחבי הביוספרי, המושתתים על שותפות ומעורבות הציבור, הקימה המועצה פורומים ציבוריים במגוון נושאים, ובהם תרבות, חינוך ותכנון. פורומים אלו משמשים גופים מלווים ומובילים של תהליכים בנושאים הרלוונטיים.
- 2. יחסי אדם סביבה כבסיס לקבלת החלטות ולהובלת תהליכים אסטרטגיים**
בהתאם לעיקרון זה, כל תוכנית פיתוח או תכנון פרויקט בשטחי המועצה נבחנים לאור היבטים סביבתיים. נושאי הפיתוח אינם נשקלים רק בהיבטים הרגילים של עלות-תועלת כלכלית אלא

פעילות ספורטיבית בחיק הטבע. באדיבות דוברות מגידו

עדרים ברמות מנשה. באדיבות דוברות מגידו.

בין צורכי סביבה לפיתוח הן ההנחיות שהוציא הגוף המנהל את המרחב בשיתוף עם מחלקת הנדסה של המועצה לדופן יישוב ידידותי לסביבה. על פי הנחיות אלו לכל יישוב מיישובי המועצה יש הנחיות כיצד לשמור על הקשר בין דופן היישוב לסביבה שמחוצה לו מבחינת זיהום אור, מניעת כניסת מינים פולשים וסניטציה. פעולה נוספת שמקדמת המועצה במסגרת המחויבות לאיזון סביבתי היא הפרדת פסולת לזרמים (יבש ורטוב) ושימוש בקומפוסט לחקלאות המקומית.

3. הערך המוסף למועצה בבחירה במרחב ביוספרי כמודל התנהלות

בבסיס בחירתה של המועצה עמד גם הרצון לזכות בערך מוסף עבור המועצה ותושביה, מתוך הבנה כי תפקידן של המועצות האזוריות משתנה הן בעיני המדינה הן בעיני התושבים. בעוד בעבר הייתה המועצה הגוף המוניציפלי שמספק שירותי וטרינריה ופינוי אשפה, הרי כיום ברור כי התושבים רואים במועצה אחראית להרחבת "סל השירותים", לקידום האזור שהם חיים בו ולשיפור איכות החיים. ואכן, ניתן להצביע על כמה ערכים מוספים שנגזרו מהבחירה להתנהל על פי מודל של מרחב ביוספרי:

- הגדלת פוטנציאל השותפות וההשפעה שיש לתושב על המדיניות ועל קבלת ההחלטות הקשורות לחייו ולסביבתו הקרובה: לתושבי המועצה האזורית מגידו ניתנה האפשרות המובנית במודל המרחב הביוספרי להיות שותפים מלאים בקביעת אופי ההתנהלות של אזורם בכל תחומי החיים, הן בנושאי תכנון וסביבה הן בנושאי חינוך ותרבות.
- הבטחת האופי והצביון הכפרי של היישובים ושל סביבותיהם ושימורם, ובכלל זה העלאת ערך הנכסים של הפרט והקהילות: מודל המרחב הביוספרי מבטיח כי האזור יישמר כאזור חקלאי וכן את המשך פעילותה של המועצה למען קיומן של קהילות חזקות ומתפקדות (בכל יישוב). לבחירה זו יש משמעות מבחינת התושבים, מאחר שמחד גיסא היא מאפשרת המשך של קיום

לאור התועלת לאדם וההשפעה על הסביבה. שיקול זה מקורו ב:

- המחויבות לשמירה על הסביבה בבחירה במרחב ביוספרי כמודל התנהלות.
- ההבנה כי הסביבה משפיעה על האדם ועל תועלתו לא פחות מערך כלכלי.
- ההבנה כי שירותי המערכת שהאדם מקבל מהסביבה משתנים בעקבות פיתוח, ויש לכך מחירים שלא תמיד ניתן לראות ממבט ראשון.
- המחויבות לפיתוח בר קיימא, פיתוח המתחשב במכלול ההשפעות, מתוך ראייה של הדורות הנוכחיים והבאים.

השלכותיה של ההחלטה להתנהל על פי מודל מרחב ביוספרי

וכנית האב למרחב ביוספרי כפי שאושרה באונסקו ומודל ההתנהלות הפכו לגורמים מובילים בעיצוב נופיה ומאפייניה של המועצה האזורית מגידו:

1. המועצה האזורית הגדירה את שטחיה לאור השימושים המותרים בהם - אזורי ליבה, חיץ ומעבר

חוק עזר שחוקקה המועצה קבע שכל שינוי בתוכנית זו דורש אישור ציבורי. דוגמה לכך הייתה הבקשה להקים חוות טורבינות רוח (אנרגיה ירוקה) בשטחי המשבצת של אחד היישובים. בקשה זו דורשת אישור הציבור מאחר שהחווה תהווה שינוי בייעוד השטח, משטח חיץ (פיתוח מוגבל) לשטח מעבר (אזור עם תשתיות).

2. שאיפה להשגת איזון בין צורכי פיתוח לשמירה על הסביבה

בבסיס ההתנהלות כמרחב ביוספרי עומדת ההגדרה כי מרחבים ביוספריים משמשים מעין "מעבדה" לפיתוח בר קיימא. פיתוח זה מתבסס על מחויבות להתנהלות מקיימת המקדמת את ערכי השמירה על הסביבה לצד חיים בקהילות משגשגות. דוגמה לאיזון

חקלאי ופיתוח מוגבל, ומאיך גיטא דורשת מהם מחויבות לפעול על פי עקרונות המרחב הביוספרי.

- פתיחת ערוצים חדשים לשיתופי פעולה בין המועצה ותושביה לבין קהילות וגופים מקצועיים, אקדמיים וכלכליים בישראל ובחו"ל: מודל המרחב הביוספרי מתייחס, כאמור, לא רק לשותפות ציבורית בקבלת החלטות ולפעולה על פי מפת האזור, אלא שם דגש רב גם על שותפות בין הגורמים השונים המעורבים בניהול האזור. שותפות זו, שלא תמיד מובנת מאליה, מתקיימת הלכה למעשה במרחב הביוספרי מגידו באמצעות צוות מתאם של המרחב הביוספרי (ראו ההסבר תחת מודל הניהול של המרחב), והיא מאפשרת קידום מיזמים ופרויקטים שונים במגוון נושאים ותחומים.

- חיזוק והבטחת העיסוק החקלאי בכל רחבי המועצה: הגדרת האזור כמרחב ביוספרי משלבת בתוכה את חיזוק מעמדה של החקלאות כדרך חיים וכתחום התפרנסות. לחקלאות משמעות בקיום המרחב בהיותה חלק מרכזי בשמירת איכויות השטחים הפתוחים. הבטחה זו תואמת לרצון התושבים לשמירה על יישובים בעלי אופי חקלאי. במסגרת המרחב הביוספרי מתבצעות פעילויות לקידום חקלאות בת קיימא וליצירת יתרון לתוצרת המקומית.

- חיזוק פוטנציאלי ומתן ערך מוסף לתעסוקות מקומיות: המרחב הביוספרי, מעצם הגדרתו כמבוסס על חוזק הקהילות המקומיות והקשר שלהן לסביבה, מחויב לסייע בקידום תעסוקה מקומית וביוזמות של עסקים מקומיים.

- חיזוק פוטנציאל המועצה ויישוביה כמרכז וכאבן שואבת של משאבים אנושיים, כלכליים ותרבותיים בישראל ובחו"ל: מיתוג המועצה כמרחב ביוספרי על כל משמעויותיו מייצר אפשרות לחיזוק מעמדה של המועצה כרשות בעלת אופי התנהלות ייחודי וכאזור המקדם ערכים של שמירה על איזון בין שימור לפיתוח עבור תושביה. כחלק ממיתוג זה, היותו של המרחב חלק מרשת עולמית של מרחבים ביוספריים מייצרת אפשרות לשיתופי פעולה ברמה העולמית.

- הגדרת תחום החינוך כתחום מרכזי בהתנהלות המרחב הביוספרי: כבר בשלבי התכנון הראשונים הוחלט כי לחינוך ולמערכת החינוך יינתן מקום מרכזי בהטמעת תוכני המרחב הביוספרי ובקידום ערכי המרחב בקרב התושבים. החלטה זו הציבה את מערכת החינוך כשותפה מלאה בכל התהליכים, ובהם כתיבת תוכנית חינוכית ייחודית לבתי הספר במועצה, ובה לומדים התלמידים על המרחב ועל עקרונותיו באמצעות עשייה, חקר והתנסות בשדות הפעילות עצמם.

- יצירת זהות מיוחדת לקהילת המועצה וליישוביה בעבר, בהווה ובעתיד: ככל המועצות, גם המועצה האזורית מגידו היא קהילה

המורכבת מקהילות (היישובים). הגדרת האזור כמרחב ביוספרי יצרה זהות אזורית חדשה המאחדת את כל הקהילות תחת מטרייה משותפת, ולא פחות חשוב - באמצעות ערכים שחברי הקהילה הגדירו כמשמעותיים להם ולחיייהם באזור. הקהילה האזורית מקדמת יחד פעילויות המחברות בין האנשים החיים בה לסביבה הפיזית שהם חיים בה ובונה במשותף את הזהות האזורית. הזהות המתחדשת והנבנית היא חלק מהתפיסה הביוספרית הרואה בקיום מרחב ביוספרי תהליך מתמשך ומתעדכן בהתאם לצרכים השונים, ולא החלטה סטטית. זהות זו היא גם חלק מעדכון תפקיד המועצות האזוריות בהיבט הארצי, משומרות הגבולות לשומרות השטחים הפתוחים.

סיכום

ודל ההתנהלות של המרחב הביוספרי, מעצם הגדרתו כמודל וכ"מעבדה" לקידום דרך החיים של פיתוח בר קיימא, מחייב את הבוחרים בדרך זו להיות נושאי הבטחה. המועצה האזורית מגידו, כמועצה הראשונה בישראל שבחרה בדרך זו, רואה לה לחובה נעימה לקדם וללוות אזורים אחרים המעוניינים לבחון מודל התנהלות זה כדרך חיים. מתוך גישה זו אנשי המרחב והמועצה מארחים סיורים של רשויות אחרות וגורמי תכנון, ושותפים בכנסים ארציים ובוועדות לאומיות העוסקות בתחומים אלו. זאת ועוד, מתוך אותה תחושת אחריות לאומית, ההחלטה להתנהל כמרחב ביוספרי מחייבת את המועצה לקחת אחריות גם לסביבתה, מתוך ההבנה כי הסביבה אינה מכירה בגבולות מוניציפליים וכי השפעה סביבתית היא רחבה יותר. לכן המועצה רואה עצמה שותפה ומקדישה זמן ומשאבים למעורבות במאבקים סביבתיים ובקידום תכנון מתחשב סביבה גם מחוץ לגבולותיה.

* הגר ראובני היא בעלת תואר ראשון בפסיכולוגיה מהאוניברסיטה הפתוחה וסטודנטית לתואר שני בפיתוח וייעוץ ארגוני בסכללה האקדמית עסק יזרעאל. היא משמשת כמתאמת המרחב הביוספרי במועצה האזורית מגידו זה כחמש שנים. במסגרת תפקידה היא מקדמת פרויקטים סביבתיים, תכנונים וקהילתיים הנגזרים מהתנהלות האזור כמרחב ביוספרי, אחראית לקשרי המרחב הביוספרי עם הגורמים המקצועיים השותפים לניהול האזור, כולל אונסקו בארץ ובחו"ל. הגר מייצגת את המועצה האזורית מגידו כפורוסים ארציים שונים, ובהם ועדת אדם וביוספרי ישראל, מועצת המארג ועוד.

biosphere@megido.org.il

שיקולי העדפה ובטנים בתהליך קבלת החלטות בדבר שימור המורשת התרבותית המוחשית

ההחלטה לשמר נכסי מורשת תרבותית מתאפיינת בשיקולי העדפה. לשיקולים אלה היבטים שונים, ובתהליך קבלת ההחלטות, מה לשמר, לשם מה לשמר, מי ישמר, איך לשמר ולאיזו מטרה, הם באים לידי ביטוי בצורות שונות. באתרים - המגזין 8 יוצגו הצדדים השונים של שיקולים אלה.

ניצנים הישנה, ניצן החדשה, בית ספר שדה שקמים ופארק החולות - לאלה שני פנים, האחד, הם מייצגים מרחב שימור מרובה נופים ונכסים הנושאים ערכים היסטוריים, חברתיים, תרבותיים וסביבתיים. השני, הם מבטאים דילמות הכרוכות בבחירה מה לשמר וכיצד.

יהודה דקל, יליד 1929, בן לראשוני הרצליה, איש פלמ"ח מהגדוד השלישי בחטיבת יפתח, חבר הכשרת הצופים דפנה ומסקימי קיבוץ יראון בגליל. לחם במלחמות ישראל וסיים שירותו במילואים כסגן אלוף, מג"ד שריון במלחמת יום הכיפורים.

בוגר מקוה ישראל ומוסמך למדעי החקלאות של האוניברסיטה העברית. איש המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית במשך שנים רבות. מבוני חבל לכיש, ממתכני הנגב, ממפתחי חבל ירושלים, גוש עציון והבקעה, הוביל את פיתוח התעשייה והתיירות בהתיישבות, יזם הקמת מערכת מחקר ופיתוח חקלאיים ושימש כמנכ"ל המחלקה להתיישבות בשנים 1981-1989 שבהן ניצח על מפעל ההתיישבות הכפרית בארץ.

כיהן כיו"ר הוועד המנהל של מועצה לשימור אתרי מורשת בישראל. מחבר הספר "מצודת כ"ח - רעות תחת אש", המתעד את קרבות נבי ישוע במלחמת העצמאות, מקום בו נפלו רבים מרעיו. מייסד "מוזיאון הרעות" ומדליקי המשואות של יום העצמאות תשס"ו-2006 לכבוד מפתחי הנגב והגליל.

יהודה דקל נפטר בינואר 2008 לאחר התמודדות אמיצה במחלה קשה. מועצה לשימור אתרי מורשת בישראל ומשפחת דקל חברו יחד והקימו מפעל להצנחת שמו ומורשתו - "ספריית יהודה דקל". "מגזין אתרים" מהווה חוליה נוספת בשרשרת הפרסומים של הספרייה לזכרו של יהודה דקל.